DOKUMENTUM

Documents — Original scientific paper

Bosnyák István

A TANÁCSKÖZTÁRSASÁG VAJDASÁGI KÖZÍRÓJA ÉS RÉTORA

SINKÓ ERVIN CIKKEI, INTERJÚJA ÉS BESZÉDEI A KECSKEMÉTI *MAGYAR ALFÖLDBEN*

Egy régebbi dokumentumközlésünkben a magyar és jugoszláv munkásmozgalom eminens részesének tanácsköztársasági tevékenységét a vonatkozó levéltári anyag feltárásával igyekeztünk megvilágítani (Sinkó Ervin városparancsnok és kormányzótanácsi biztos kecskeméti dokumentumaiból. *In.* Hungarológiai Közlemények *1983/2.[55.] sz. 297—317. p. A továbbiakban: KECSKEMÉTI DOKUMENTUMOK).*

Most, a Kun Béla-centenárium alkalmából, a Tanácsköztársaság — minden erényével és hibájával is — első számú embere és tragikus vezére apatini—szabadkai ifjú harcostársának újabb dokumentumait tesszük közzé: azokat a cikkeket és beszédeket, amelyeket a kecskeméti Magyar Alföld *c. napilap (a továbbiakban: KMA) 1919. májusi—júniusi számaiban láttak napvilágot, s azóta is ott porosodnak e nehezen hozzáférhető újság hasábjain.*

Értelmezésükkel és értékelésükkel behatóan foglalkoztunk a Vázlatok egy portréhoz. Sinkó-variációk '63—73 *(Forum, Újvidék, 1975), különösen pedig az* Ember a forradalomban, ember a soron kívül *(Forum, Újvidék 1977., a továbbiakban: EMBER A FORRADALOMBAN) c. könyvünkben; jelen dokumentumközlésünk jegyzetanyagában ezért csak a teljesebb megértéshez leginkább szükséges helyeken utalunk vissza rájuk, s elvétve egyéb részmunkáinkra is.*

A dokumentumokat időrendi sorrendben és eredeti címükön közöljük, s külön-külön jegyzeteljük.

1.

Általános mozgósítás

A burzsoázia uralmával, a kapitalista termelési renddel elválaszthatatlanul együtt járnak a meg-megújuló háborúk. A különböző országok burzsoáziája időnként úgy felhalmozza áruját, hogy a maguk or-

ságának lakossága azt elfogyasztani nem képes. Egyik burzsoá állam a másik burzsoá állammal összeköttetésbe kerül, mert egyik el akarja venni a másik elől a fogyasztókat, a kizsákmányolás és hasznothúzás lehetőségének területét egyik a másik rovására szaporítani akarja. A burzsoá állam háborúja: áruelhelyezési manőver.

A háborútól, a vértől megirtóztunk. Elég volt, rendre, békére vágyódunk. És mi, kommunisták, akik hangoztattuk a háborúk barbárságát, akik harcoltunk a hadsereg ellen, most mi folytatunk, mi kezdünk megint háborút, csinálunk hadsereget?

Vigyázni kell a szavakra. Háború ugyan háborút jelent mindenképpen, de a mi háborúnkat a világtörténelem minden eddigi háborújától *nagy* különbség választja el. Az új világháború nem a kapzsi burzsoá államok proletármilliók vérével lebonyolított üzleti manővere, hanem *a világ minden dolgozó* szegénységének háborúja *a világ minden nyelvű, munkátlan* gazdagjai ellen. Mert amint a magyar proletariátus — amelyet két év előtt még el lehetett vinni orosz testvérei ellen az orosz burzsoázia segítségére — ma az orosz testvérekkel együtt áll a szegénység forradalmának élén, épp úgy fog román, szerb, cseh, francia és minden nyelvű proletár rövid idő múlva öntudatra ébredni és fegyverét az igazi ellenség, a gazdagok, a kizsákmányolók ellen fordítani.

A mi háborúnk is háború. De a mi háborúnk azért folyik, hogy elpusztuljanak a nyomor, a háború okozói, hogy soha többet ne lehessen háború, hogy ne legyenek osztályok az emberiség keretén belül, csak egy egységes, dolgozó, testvéri egyesülés a földön.

Idegen rablók akarnak elébe állni a mi utunknak. Az idegen rablók és a magyar rablók kezet fognak a dolgozó szegények ellen. A dolgozó szegénység fegyvert fog, elszántan és lelkesen indul, hogy megtisztítsa az útját. Az első pillanatban még fegyelmezetlen, tétovázó volt, de hogy a veszély nőtt, a magyarországi proletariátus megtalálta magát. Fegyelmezetten, fáradhatatlanul, hősies önfeláldozással harcol és szorítja hátra a rabló hordákat.

Minden proletárnak ki kell vennie a részét a hősi, az utolsó küzdelemből.

Nem szabad, míg a külső ellenséggel harcolunk, megfeledkezni arról, hogy benn is kötelességek vannak. Éspedig a termelés folytonosságának fenntartása és a belső ellenségek kíméletlen elnyomása. Két benső ellenség van: az egyik a burzsoázia, amely még mindig reméli, hogy a régi rendet visszaállíthatja, a másik a csőcselék, amely szövetségben a burzsoáziával, veszélyezteti a forradalmi szegénység uralmának rendjét és biztonságát.

Míg ellenségeink voltak uralmon, senki sem lágyult el, nem irgalmazott nekünk. Mi szentséges célok felé törünk, és aki utunkban akadályoz, azt el kell, hogy tiporja az uralkodó osztállyá szervezett szegénység. A földre akarjuk hozni a mennyországot, ördögök állnak utunkba, fegyverbe, hogy elsöpörjük őket.

Itthon csak az fog maradni, aki a termelési munkában és a város-

ban a proletariátus uralmának biztosítására nélkülözhetetlen[1]. A proletariátus elindult és járja kitartással, önmegtagadással a harcok véres útját az örök békéért.

Magyar Alföld, 1919. május 6., 1—2., o.

Sinkó Ervinnek ez volt az első kecskeméti cikke, melyet városparancsnoki minőségben a helyi napilapban közölt. — Az ekkor húszéves poéta-forradalmár Kecskemétre kerülésének főbb életrajzi mozzanatai viszont ezek voltak: az 1919. április 16-i román intervenció miatt a budapesti központi. ún. 500-as munkás- és katonatanács az április 19-i gyűlésén elhatározza, hogy a tanácstagok fele is kimegy a frontra, s így Sinkó — Újpest küldötte a Tanácsban — szintén oda kerül; Pogány Kálmán ezredének turkevei felbomlása után, május 2-án Kecskemétre érkezik az ezred ismét összeverődő részével; a Szolnok román bevételével kapcsolatos álhír miatt szökni készülő kecskeméti Intézőbizottságot Sinkó ráveszi, hogy tagjai közül alakítson egy háromtagú direktóriumot, amely az utolsó lehetséges percig vele marad a városházán; miután a direktórium mégis meglép, Sinkó a városházára hívatja Pogány Kálmánt, s beleegyezését kéri, hogy katonai diktatúrát hirdethessen s átvegye a vezetőség nélkül maradt, ellenforradalmi mozgolódásnak és fosztogatásnak kitett város parancsnokságát; Pogány beleegyezése után Sinkó 30 megbízható katonát kér az ezredből, majd sürgöny útján hivatalos meghatalmazást kér a belügyi népbiztosságtól. (Vö. EMBER A FORRADALOMBAN, 62—70. p.)

[1] „Tekintettel a súlyos katonai helyzetre, a kormányzótanács május első napjaiban általános mozgósítást rendelt el, amit május 5-én Kecskemét területén hatályon kívül helyezett." Gera Sándor: *A Magyar Tanácsköztársaság népjóléti és művelődési tevékenysége Kecskeméten.* In: *Proletártavasz 1919.* Bács-Kiskun megye forradalmi múltjáról. MSZMP Bács-Kiskun megyei bizottsága, Kecskemét 1969.) Sinkó városparancsnoki rendelkezése tehát a cikk megjelenésekor voltaképpen már hatályát vesztette. Vö. Sinkó alábbi, *Közbiztonság és közellátás* c. interjújával is.

2.

Közbiztonság és közellátás
(Sinkó Ervin városparancsnok nyilatkozata)

A Magyar Alföld munkatársa felkereste ma Sinkó Ervin városparancsnok-elvtársat és tájékoztatást kért tőle a város közellátási és közbiztonsági viszonyairól, hogy az e tekintetben meglehetősen ellentmondó híreket tisztázzuk az elvtársak előtt.

A városparancsnok-elvtárs, akinek, ha száz keze lenne, még a százegyedik is tele volna elfoglaltsággal, nagy előzékenységgel fogadta munkatársunkat és kézséggel adott választ a következőkben minden föltett kérdésünkre:

— Tökéletes-e a rend Kecskeméten?

— Igen. Május 2-án vettem át a város feletti parancsnokságot, s még aznap sikerült rendet teremtenem.[1] Kecskemét város lakossága, még a burzsoázia is, az első nap szigorú rendszabályai után meggyőződhetett róla, hogy a proletárdiktatúra nem jelent rémuralmat. A proletárdiktatúra a szegénység uralmának rendjét jelenti és mindenki, aki dolgozni akar, az új, megváltozott hatalmi viszonyok között megtalálja a maga lehetőségeit.

— Mi az oka, hogy Kecskemét területére felfüggesztették a mozgósítást?

— Egyelőre csak Budapest és néhány más nagyobb városra maradt érvényben a mozgósítás. A közel ötéves háború annyira megfogyasztotta az emberanyagot, hogy a termelés folytonosságának fennakadását jelentené a mozgósítási parancsnak az egész ország területén való végrehajtása.

— Lesz-e segítve a városban uralkodó faínségen?

— Itt a város környékén levő erdők jöhetnek csak számításba.

— Van-e elég szén a város villanyvilágítására?

— Egyelőre van. De hogy a szén kifogyását megelőzzem, épp ma rendeltem el, hogy a város külterületén esti fél 11 után a világítást beszüntessék.

— A forradalmi törvényszék ítéleteinek felülvizsgálásánál mik a főbb szempontok?

— Az első szempont: proletár-e az illető, vagy burzsoá.[2] A proletárnál bizonyos bűncselekmények már azért is enyhébb elbírálás alá kell, hogy essenek, mert az elmúlt társadalmi rend annyira elzárt előle minden kultúrát, hogy önfegyelmező képessége a legtöbb esetben minimális. Egyébként valamennyi kegyelmi kérvényt egy, erre a célra kinevezett háromtagú bizottsághoz[3] utalok, amelynek véleményezése alapján hozom meg a döntést.

— A katonai diktatúra alatt milyenek a közbiztonsági viszonyok?

— A legjobbak. Egyetlen lopás vagy rablást sem jelentettek. A burzsoázia még mindig kedvét leli ugyan rémhírek gyártásában, mint például, hogy a városparancsnok két órai szabad rablást és fosztogatást engedélyez. Bármily hülyék is ezek a rémhírek, terjesztőit a legkíméletlenebbül fogom büntetni. A közbiztonságot a munkászászlóalj őrségei és járőrei tartják fenn.

Magyar Alföld, 1919. május 9., 2. o.

[1] A hatalomátvétel körülményeit vö. a KECSKEMÉTI DOKUMENTUMOK 1—7. sz. adalékával.

[2] Sinkó kecskeméti büntetőpolitikájának ez volt az alapelve. Vö. KECSKEMÉTI DOKUMENTUMOK 41. sz., továbbá: EMBER A FORRADALOMBAN, 70—80 p.

[3] A bizottság tagságát lásd KECSKEMÉTI DOKUMENTUMOK 10. sz.

3.

Népgyűlés *(Sinkó Ervin városparancsnok beszéde)*

A mai sorsdöntő idők, világtörténelmi események komoly óráiban gyűlt össze tegnap Kecskemét munkássága, hogy tájékozást nyerjen a jövendőről, a bekövetkezhető eseményekről és teljesítendő kötelességei-

ről. Mészáros elvtárs[1] megnyitója után Sinkó Ervin elvtárs ismertette a napirendet, a külső és belső politikai helyzetet. Tartalmas beszédében, többek közt, a következőket mondotta:

Elvtársak! Proletárok!

Március 21-től, attól az időtől kezdve, amikor a munkásság életbeléptette a dolgozó szegények uralmát, mindenki tisztában volt azzal, hogy nekünk nincs más barátunk Magyarországon, de az egész világon sem, mint a proletártestvéreink, a dolgozók milliói. Bizonyítják ezt a legutóbbi hetekben történt események. Nyilvánvalóvá lett, hogy a világ minden burzsoája ellenségünkké vált, aminthogy a burzsoáziának mindenki ellensége, aki az ő profitját, hatalmát egy csöppnyit is csökkenteni akarja.

— Gondolkozzunk mi, valamennyien, akik dolgozunk, azon, hogy milyen életet éltünk ezelőtt, milyen világ volt itt nálunk, Magyarországon, mily végtelen nyomorúság, megalázottság, megszégyenítés volt az osztályrészünk nekünk, feleségeinknek, gyermekeinknek. Milyen volt a lakásunk, ruházatunk, a munkabér, amit odadobott nagy kegyesen a tőkésosztály, az az osztály, amely nem volt hozzánk irgalmas, nem volt kegyelemmel iránt unk, mert minden nyomorúságunk tetejébe ránk hozta még a négy és féléves világháborút is, amelynek rettenetességeit, borzalmait soha elfeledni nem tudjuk. Ezt a bitang, ezt a cudar világrendet döntöttük mi le 1919. március 21-ikén, hogy soha, de soha többé fel ne támadhasson és egy új, jobb, szebb világot akarunk felépíteni, ahol az egyik ember szeresse a másikat, az egyik kéz a másik ellen soha ne foghasson fegyvert.

— Sokáig habozott a magyar proletariátus: megcsinálja-e hosszú, keserves, sok tekintetben eredménytelen küzdelmek, harcok, szenvedések után utolsó etappeját, vagy pedig maradjon a piszokban, szennyben, az állaténál is rosszabb sorsban. De felülemelkedett mindenen a magyar munkás, a magyar rabszolga és fellendítette magát magasan: kezében a vörös zászlóval.

— A mi forradalmunk — mondotta az óriási tömeg lelkes éljenzése mellett Sinkó elvtárs — nem azért lett megcsinálva, mert volt egynéhány jó szónoka. Ezt a forradalmat nem Lenin, Kun, vagy Vágó Béla csinálták, *ennek el kellett jönnie.*[2]

Ezután hosszan fejtegette Sinkó elvtárs az elmúlt termelési rendszert, majd így folytatta:

— Állatokká aljasított bennünket a tőke, rabszolgákká. Senkinek sem volt öröme, boldogsága, mert ha este kimerülten lefeküdtünk, nem tudtunk elaludni amiatt, hogy gondolkoztunk rajta: mit eszünk reggel. Ünök, elvtársaim, kérdezhetnék tőlem, mit tett a Tanácsköztársaság eddig, mennyivel jobb az élet? Olcsóbb a hús? Van tej, élelem elég? Nincs most már semmi szenvedés, küzdelem? De igen, van és lesz is szenvedés, de most nem azért fogunk szenvedni, hogy a tőkések halomra gyűjtsék az aranyakat, most nem azért fogunk dolgozni, hogy az „úrnők" selyemben járjanak, amíg a mi asszonyaink rongyokban fetrengenek, ha-

nem dolgozunk és szenvedünk azért, hogy *ezután ezen a világon soha senki se szenvedjen.* Nem lesz többé éhség, gyilkolás, egyik proletárnak a másik által való legyilkoltatása.

— Ma itt állunk szövetségben az orosz és bajor köztársasággal és készítjük elő a világ összes proletárjainak forradalmát. Ahogy nálunk, úgy mindenütt meg kell és meg fogják csinálni a proletárok forradalmát. A munkásság ezután ötszörösen nagyobb igényekkel fog élni az eddiginél, úgy lakás, ruházkodás, kultúra, mint minden más tekintetben. Termelni, produkálni fogunk és a régi termelési rend ötödnyit sem termelt, mint amennyit mi termelni fogunk. Tisztában kell lennünk azzal, hogy a ránk következő napok mit hozhatnak.

— Az oroszok hárommillió vöröskatonát állítottak fegyverbe, a mi segítségünkre.[3] Ez a hatalmas, fegyelmezett, félelmet nem ismerő gárda a mi bizalmunk, reménységünk. De magunkra is építünk. Tudjuk, mit hoz a holnap. Bízunk, reménykedünk, mert erősek vagyunk. Velünk szemben is proletárok vannak és mindenütt csak proletárok, akik szintén már hat esztendő óta vannak fegyverben. Ezekben is forr a düh, az elkeseredés. Mi nem ismerünk angolt, csehet, szerbet, mi csak egy nemzetet ismerünk: a nemzetközi szegénységet. Most, tisztelt elvtársaim, egy új, mindennél hatalmasabb világháború készül: a világ szegényeinek harca a világ gazdagjai ellen. De ez a harc aztán rettenetes lesz. Rájönnek a világ minden proletárjai arra, hogy nem a másik proletár az ellensége, hanem a burzsoázia. A mi puskáink fénye oda világít és ennél a fénynél meglátják, hol vannak a mi ellenségeink. Ezután egy úr lesz a világon: a dolgozó, egy elnyomott: a munkátlan. Az, *aki úgy értelmezi a* proletárdiktatúrát, hogy *ölni, rabolni, fosztogatni, kegyetlenkedni* akar, az *nem tudja,* mi a proletárdiktatúra. Mindenki, aki dolgozni akar, aki nem támadja a mi uralmunkat, az a mi barátunk, de ha a szegénység uralma ellen fölemelni meri a kezét valaki, azzal szemben nincs kímélet, oda ököl kell és halál.[4] Mi az emberölést utáljuk, négy és fél év elég volt belőle. De most itt állunk ellenségekkel körülvéve, hogy azok rajtunk szörnyűt tegyenek; önmagunkat legyőzve oda kell állnunk és meg kell vívnunk a most már nemes, nagy, szent harcot.

Itt állunk romokon, gazdaságilag tönkremenve és dacolunk az egész világ fegyveres hatalmával. Nem a szavak: a tények beszélnek. Szenünk nem volt, gépeink tönkrementek, a ruha rongyokban lógott le testünkről, az élelmiszer-hiánnyal küzdtünk és mindezek dacára katonákat adtunk, hősöket, fegyelmezetteket. Ez, elvtársaim, ismeretlen, páratlan a történelemben. Senki ne várja, hogy ezután fenékig tejföl lesz. Még küzdenünk kell, szenvednünk, kitartóaknak lennünk, de — de érdemes lesz. Ezt a hatalmat senki a kezünkből ki nem veheti. A proletárdiktatúra az akaratunk, de mögöttünk áll az egész világ akarata. Egymással szemben a burzsoák állnak, nem pedig a proletárok. Pokol volt itt ezen a földön, ördögökké kell lennünk, hogy ezt megváltoztassuk. Ha pedig ez a változás meglesz, akkor angyalokká válunk.[5]

— Nem mondok újat, ha állítom: az emberi társadalom legrégibb

formája a kommunizmus. Már az ókorban is az emberek közösen termeltek, közösen arattak, egyik adott a másiknak húst és így tovább. Akkor nem volt magántulajdon. „Enyém": ezt a szót akkoriban nem ismerték. Már akkor rájöttek, hogy ha sok ember összeáll, többet tud termelni, kihozni a földből, mint amúgy. Most azt mondják: Dolgozz, amíg meg nem szakadsz, én adok neked annyit, amennyiből éhen nem halsz. Azt is megcsinálták a burzsoák, hogy a törvényeket, még az istent is, befestették fehérre.[6] Már pedig mi ismerjük azt a példaszót: „Hamarabb jut át a teve a tű fokán, mint egy gazdag a mennyországba." Ők megfordították ezt és így mondják: „Ez a föld a siralomvölgye — neked."

— De nemcsak a szívet, a lelket mételyezték be, hanem ezenfelül hadsereget szerveztek proletárokból, az iskolában belénknevelték, az agyba, minden porcikánkba, hogy az a nemes, aki jobban tud ölni. Ha az anyám, a testvérem fellázadt, bele kellett lőnöm. Szentháromság volt nekik: a bankár, a püspök, a tábornok. De végre felugrottunk, talpon vagyunk. Nem az anyánk, nem a testvérünk ellen szegeződik ezután a szurony, a fegyver!

— És e fegyvert addig le nem tesszük, addig megállás nincs, amíg egy kizsákmányolt van ezen a földön, ezen a széles, nagy világon.

— Világ proletárjai, egyesüljetek!

— A mi utunk nehéz út, de a végén ott vár ránk a nyugalom, a boldogság!

— Éljen a Magyar Tanácsköztársaság!

— Éljen a proletárdiktatúra!

— Éljenek a szövetséges vörös hatalmak!

A népgyűlés óriási lelkesedéssel, éljenzéssel fogadta Sinkó elvtárs tartalmas beszédét, amely után Mészáros János elvtárs izzó lelkesedéstől áthatott beszéddel zárta be a népgyűlést.

Magyar Alföld, 1919. május 13., 2. o.

[1] Ti. Mészáros János, a Sinkó Ervin városparancsnok által kinevezett ügyosztályok egyikének („Közrendészeti, politikai és propaganda ügyek központi főirányítása") vezetője. — A KMA vonatkozó közleményét vö.: *Kecskemét és Kiskunság 1918—1919 vörös lobogója alatt.* A Katona József Megyei Könyvtár kiadása. Kecskemét, 1969., 34. p.

[2] A forradalom — és Világforradalom — már-már optimista fatalizmussal határos *biztos* kitörésének hite — Sinkó egész nemzedékére is jellemzően — jelen volt már szerzőnknek a kecskeméti publicizálását megelőző időszakban, a budapesti *Internationale* c. folyóiratban közölt tanulmányaiban is; ez a hit hatotta át egyébként a lenini Október vezérkarának s a nemzetközi munkásmozgalom legkiemelkedőbb személyiségének korabeli megnyilatkozásait is. (Vö. cikkünkkel: *Polemikus kérdések az avantgardról és kutatásáról.* In: *A magyar irodalmi avantgardról.* A Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete, Újvidék 1985., 59—62. p., továbbá a VÁZLATOK EGY PORTRÉHOZ Nemzedék, melyet megcsúfolt a történelem c. tanulmányával.)

[3] A Tanácsköztársaság elleni román támadás napján a szovjet Vörös Hadsereg csak Galícia és Bukovina választotta el Tanács-Magyarországtól: „A szovjetköztársaságok katonai egyesülésének lehetősége valóban fennállt, ha nem is volt olyan valószínű, mint Budapesten hinni akarták. Miután a Vörös Hadsereg ezen a fronton az előző néhány hónap alatt több száz kilométert vonult előre, ké-

zenfekvőnek tűnt az optimista feltevés, hogy néhány hét alatt maga mögött hagyja a hátralevő 200—300 kilométert." (Hajdu Tibor: *A Magyarországi Tanácsköztársaság.* Kossuth Könyvkiadó, Bp. 1969., 55. p.) — Akárcsak a Tanácsköztársaság vezérkarát, Sinkót, a Központi Munkás- és Katonatanács tagját is ez az optimista feltevés, ez a *hinni akarás* hatotta át kecskeméti városparancsnoksága egész tartama alatt.

4 Ez a gondolatsor volt Sinkó egész kecskeméti tevékenységének reálpolitikusi vezérszólama, tudatosan alkalmazott *kettős stratégiájának* alapelve; vö. a KECSKEMÉTI DOKUMENTUMOK 2., 7., 11., 12., 13., 14., 15., 26., 37., 38., 43., 45., 46., 52. és 53. sz. adalékával. Azt viszont, hogy az adott kecskeméti vagyonjogi és osztálytagozódási viszonyok között miért és mennyiben volt ez kifejezetten *reálpolitikusi* stratégia, lásd az EMBER A FORRADALOMBAN A reálpolitikus c. fejezete dokumentációs anyagában, továbbá Romsics Ignácnak, a Sinkó kecskeméti történelmi szerepét legátfogóbban és legmegbízhatóbban dokumentáló történettudományi munkáiban: *Dokumentumok az 1918/19-es forradalmak Duna—Tisza közi történetéhez* (szerk. bev. és jegyz. Romsics Ignác. A Bács-Kiskun Megyei Levéltár kiadványai III., Kecskemét 1976); Romsics Ignác: *Dokumentumok Sinkó Ervin kecskeméti városparancsnokságának történetéhez* (In: *Forrás*, 1977/5—6 sz., 69—75. p.); Romsics Ignác: *A Duna—Tisza köze hatalmi-politikai viszonyai 1918/19-ben.* (MTA Történettudományi Intézete. Értekezések a történeti tudományok köréből. Akadémiai Kiadó, Bp. 1982.)

5 Ez a tézis voltaképpen a sinkói (és Lukács György-i) messianisztikus forradalmi etika propagandisztikusan leegyszerűsített alaptétele, metaforikus aforizmája... Ugyanezt vö. szerzőnk egyéb kecskeméti cikkeivel is, továbbá tanulmányunkkal: *Lukács György tanácsköztársasági messianizmusa.* In: *Valóság*, Bp 1979/8. sz.

6 Sinkó tanácsköztársasági publicisztikájában, etikai és politikai reflexióiban meg gyakorlati-politikai magatartásában a kommunizmus kétségtelen őskeresztény/őskommunisztikus árnyalást kap: az ő 1919-es istene vörösre van festve, nem fehérre... (Vö. EMBER A FORRADALOMBAN, 126—131. p.)

4.

A proletárdiktatúra és a proletár

A proletárdiktatúra elvontság, idea marad, a nevelő, proletárt emberesítő hatása elmarad, illetőleg tehetetlenül meglassúdik, ha annak végrehajtása és gyakorlása a proletariátus vezéreire szigetelődik el. A közös céllal osztályba kovácsolódott proletáregyéneknek és a közösen megvívott harccal uralkodó osztállyal szervezkedett proletáregyéneknek a maguk külön egyéni életérzésével és minden proletárnak a maga tudatosságával kell életessé, elevenné tenni az osztályt, amely különben szó marad csupán, eszme, gondolat. Az emberi életérzés és tudatosság ott kezdődik, ahol az ösztönösség végződik. Az állati tudatosság nem lát tovább a saját egyéni szükségleteinél és a dolgokkal szemben való szimpátiáját vagy ellenségességét az szabja meg, mennyiben elégülnek ki a szükségletek. Az emberi tudatosság érzi az egyénnek a maga osztályával, az összes környező dolgokkal való sorsközösségét, az egyén függését az összességtől és életvitele és állásfoglalása nem az egyéni jólétre, mint közvetlen akarat-cél kitűzésre, hanem az összesség életének jobbítására irányul. A tudatos emberben az emberiségnek, az *emberi* egységnek vére kering.

A proletárnak érezni kell, hogy az, ami ma történik, az nem egyes proletárok sorsának kedvezőbbé tételét célozza, hanem a proletariátus-

nak a harca az emberiség felszabadulásáért folyó harc. A tudatos proletárnak a maga egyéni érdekeit mindig alá kell rendelnie az osztály, a cél érdekének. A szocializmus leguralkodóbb tétele éppen az, hogy az egyén semmi, az osztály minden. Az egyén nélkülözése, az egyén hajlandósága a lemondásra, készsége a szenvedésre az osztály épülése, az osztály hatalma és győzhetetlensége. A proletár-egyének áldozatkészsége rakja le a köveket az útra, mely a proletárosztály hatalmi csúcsához vezet.

Az önfegyelmezés és a célnak állandó szem előtt tartása a proletárdiktatúra eredményességének és feleslegessé válásának *legfőbb lehetősége.* Mindenki útja, minden proletárakarat torkolljon, egyesüljön egy végződésbe: harcok és viaskodásokon keresztül a harctalanságba, a szolidaritás és szeretet társadalmába. *Önmegtagadás,* hogy minden lemondás szükségtelenné váljon — harc és keménység, hogy béke legyen és szelídség az emberek között.

Magyar Alföld, 1919. május 18., 1. o.

5.

Proletárok ítélkeztek
(Sinkó Ervin beszéde a szentkirályi pörben)

Testvéreim!

Megindultan, a gyűlölet és öröm érzésével szólok hozzátok életetek e válságos, lelketek e megváltásos pillanatában. A gyűlölet és keserűség érzése tölti el és feszíti idegeimet a régi társadalmi rend ellen, amelynek áldozatai, félrevezetett páriái ti voltatok.[1] Ez a régi társadalom volt az, amely a dolgozó embernek a nyomorúságon és embertelenségen kívül semmit nem adott, amely harcba kényszerített testvért testvér ellen, amelynek minden fényességes pompája az embermilliók sötétségéből táplálkozott. Ez a régi társadalom, ez volt az oka, ez volt a termőföldje a ti bűnötöknek. Gyűlölet, fogadalmas gyűlölet ez elmúlt társadalmi rend ellen, ebben az érzésben egyesüljön most a lelkünk. Gyűlölet a rend ellen, de nincs bennünk szemernyi megtorlási akarat, bosszúvágy az emberek ellen. Az öröm felséges, a jóság és megértés nagyszerű érzését érzem, hogy ti felétek, akik pár hét előtt vakságtokban ökölbe szorított kézzel jöttetek ellenünk,[2] testvérek, most ti felétek testvéri, tárt tenyérrel nyújthatom kezem: testvérek vagyunk, csak egyet akarhatunk, proletárok vagyunk, kik szenvedtünk és nem lehet másképp, nem lehetett másképp, mint most van, mint megtörtént. Eloszlott a sötétség, és a világosság fényében munkától tört testünk, szenvedésben megviselt lelkeink felismerték a közös sorsot, a közös célba-szorítottságot és a boldogság érzésével, a harag és szeretet orkános kitörésével kiáltjuk az aljas bujtogatók felé: bajtársak, testvérek vagyunk!

Felséges öröm, testvérek! Jön a mi világunk, jönnie kell a mi világunknak, harcon, halálon keresztül az igaz keresztyének világának. Harci szó ajkunkon, fegyver a kezünkben és szívünkben a szeretet és a minden dolgozó ember átölelésének a vágya. Krisztus neve ritkán hangzik szánkból, de mi akarjuk a Krisztus világát, mert a mi munkánk nem az ige hirdetése, de megteremtése azoknak a feltételeknek, ahol nem lesz puszta szó az ige, hanem testté válik, elevenséggé az emberek szívében. A dolgozók életének, a munkásember felszabadításának célja hevít és ad erőt megszenvedett testünknek a harcra, megkínzott lelkünknek a tűrésére.

Intézményesen akarjuk biztosítani az ember anyagi szükségleteinek kielégítését, hogy a lélek, a Krisztus feltámadhasson. Nélkülözve, önmegtagadással megyünk, menjünk Testvérek, és ha utolsó csepp vérünkbe kerül is, életünk utolsó leheletéig ne legyen nyugvás, ne legyen csüggedés és habozás.

Sokáig sírt és könyörgött csak a szenvedő ember. Ragyogva feltámadt most a nyomorúság szennyéből és a harcok útján ellenállhatatlanul megy előre; meg nem áll mindaddig, míg a harcot a földről ki nem irtja.

Testvérek! Egybedobbanó szívvel kiáltsátok velem: éljen a dolgozók új világa! Éljen a dolgozókat, a lelkeket felszabadító nemzetközi proletárforradalom![3]

Magyar Alföld, 1919. május 20., 2—3. o.

1 Sinkó Kecskemétre kerülése előtt, 1919. április 23-ára négyoldali ellenforradalmi támadás készült a helyi tanácshatalom ellen. Az ellenforradalmi támadás terve április 18-án készült el, s az Intézőbizottság, „ha nem is volt megbízható értesülése az ellenforradalmi készülődésről, de ennek megelőzésére elrendelte a proletárhatalomra veszélyes elemek elfogását, azaz túszok szedését. (...) A szervezkedés értelmi szerzői idejében megléptek (...) Április 23-án 16—17 óra között Szentikárolyan mégis kirobbantották az ellenforradalmat, az ottani vezérekhez nem jutott el a lefúvás híre. A felfegyverzett zsírosparasztoktól, katonatisztektől megfélemlített szegényparasztok botokkal, kapákkal indultak a város ellen". (Gera Sándor, i. m. 100—101. p.)

2 A KMA korabeli tudósítása szerint a város ellen induló, fellázított parasztságot a Vörös Őrség budapesti főparancsnokságától érkezett karhatalmi század fékezi meg, miközben 4 zendülő elesik, 40 pedig fogságba kerül. (Vö.: *Kik a házatlan bitangok?* KMA ápr. 25.) Mivel a lázadó parasztságot „fizetett bérencek és nagygazdák lázították fel, kihasználván tudatlanságukat, aki pedig ellenkezni mert, azt lelövéssel fenyegették", az Intéző Bizottság „kellő kioktatás nélkül" szabadon engedi a lefogottakat, akik „sírva és őszintén jelentették ki, hogy soha többé nem helyezkednek szembe a proletárdiktatúrával és azt, aki még egyszer közöttük viszályt vagy felkelést akar szítani, maguk verik agyon"... (Vö.: *Mi történt Szentkirályon?* Fehér mozgalmak a tanyákon. KMA ápr. 26.)

3 E Sinkó-beszédet közlő cikk a bevezetésben így ecseteli a tárgyalás lefolyását: „Május 18-án, azaz vasárnap délelőtt szomorú emberek szomorú, esős időben gyülekeztek a még szomorúbb törvényszéki palota komor falai közé, hogy a Szentkirályon lezajlott ellenforradalmi mozgalom szereplői fölött kihirdetendő ítéleteket meghallgassák, mely ítéleteket egy heti éjjel-nappal tartott szakadatlan tárgyalások után hozta a katonai forradalmi törvényszék.

Amíg a vádbiztosok beszéltek, végigjárattam szemeimet a megvádolt embereken, akik azzal voltak vádolva, hogy a Magyar Tanácsköztársaság rendje ellen felkelést szítottak és fegyverrel támadtak a fennálló kommunista állam ellen.

Mind, valamennyien napbarnított arcú, munkában edzett, keményöklű magyar paraszt ember, akiknek a szeme a kétség és remény gyors váltakozását tükrözteti vissza.

A vádbiztosok beszédei után az elnöklő elvtárs kijelenti, hogy most a védőkön van a beszéd sora, azonban egy-egy védencük érdekében csak öt-öt percig beszélhetnek.

A védők: Donáth, Deák, Pásztor, Nagy és Lestár mind gyönyörű beszédekben bizonygatták védenceik ártatlanságát. Az ügyvédek maradandó értékű kommunista beszédeikben kimutatták, hogy ennek a szomorú ügynek fő bűnösei, a tulajdonképpeni értelmi szerzők megugrottak idejekorán és ezeket az egyébként ártatlan, dolgos, egyszerű gondolkozású embereket a legszerencsétlenebb helyzetbe taszították, mert rettenetesen félrevezették őket. Azzal lázították a tanyák népét, hogy a kommunisták megbecstelenítik a parasztok leányait és feleségeit, nemcsak a földjét, tanyáját, hanem még az utolsó falat kenyerét is elrabolják tőlük. A hazugságok őrült, vérlázító özönét zúdították a félrevezetett, újságot sohasem vagy csak nagyon ritkán olvasó tanyai népre, hogy ezeket a minden kultúrától elszigetelten élő derék, dolgos magyar parasztokat sötét szándékaiknak megnyerhessék.

A védők elhangzott beszédei után a forradalmi törvényszék tagjai ítélethozatalra vonultak vissza, s amikor újból megkezdődött a felfüggesztett ülés, szívszorongva lestük az elnöklő elvtárs ajkáról elszálló felolvasott ítéleteket. A Magyar Forradalmi Kormányzótanács nevében kihirdetett ítéletek úgy hatottak a tárgyalóteremben szorongva várakozó emberek szívére, mint kérlelhetetlen, súlyos kalapácsütések, amikor a halotti csendben végigdörögtek a felolvasott nevek után, hogy egy évi fegyház, öt évi fegyház, tizenöt évi fegyház, sőt igen sok húsz esztendei fegyház...

Húsz esztendei fegyház... Borzalmasabb a halálnál és minden kigondolható szenvedésnél. A rögtöni halál ehhez képest valóságos jótétemény... És a szemek megteltek könnyel s a feszült ijedelembe idegtépően beletrillázott egy-egy fájdalomszülte síró zokogás. Az elnök szavai úgy dübörögtek a tárgyalóterem falain, mint a sírba eresztett koporsók födelére lapátolt zuhanó föld.

A súlyos fegyházbüntetések kihirdetése után az elnök a mereven álló hallgatóság felé emelve tekintetét, kijelentette, hogy a katonai forradalmi törvényszék ezen ítéleteket felfüggeszti és az elítélteket szabadoknak nyilvánítja, csak — úgymond — abban az esetben kezdik meg a kiszabott büntetéseket, ha esetleg újból hasonló bűnbe keverednének.

Harsogó éljen felelt Rédei elnök elvtárs kijelentésére, s az eddig szárazon maradt szemeket az öröm harmatozta be.

— A katonai forradalmi törvényszék — folytatta az elnök — nem kíván a vádlottaktól mást, mint húsz egymást követő vasárnap délelőttökön, itt, a törvényszék nagy tárgyalótermében meg kell jelenniök, hogy az új rendről szóló felvilágosító előadásokat meghallgassák és akiknek gazdasági terményekből esetleg feleslegük van, azt a város közellátása javára szolgáltassák be.

Mindezen kijelentések lelkes tudomásulvétele után Sinkó Ervin városparancsnok elvtárs emelkedett szólásra és tömör rövidséggel vázolta a dolgozó emberek új rendjét, új Magyarországát." — Miután közli Sinkó fenti beszédét, a tudósítás kommentárral zárul: „Utána (ti. Sinkó után) Villám István elvtárs szólalt fel, hasonló szellemben magyarázva a proletariátus új igazságait.

Ezzel véget ért a szentkirályi pör. A tárgyalások során beigazolást nyert, hogy a békességben dolgozgató kecskeméti gazdákat lelketlen kalandorok saját maguk ellen lázították, mert Magyarországon sohasem jött még kormány olyan szeretettel, annyi jóval, mint a mostani, ez a Tanácsköztársaság pedig más hatalmat nem ismer, csak a munka hatalmát és csak azokat becsülik, akik a nép boldogulásáért dolgoznak.

Ilyen ítélet csak proletároktól volt várható, akik az emberszeretetet nemcsak hirdetik, hanem nemes egyszerűségükben minden téren gyakorolják is." — Sinkó KMA-beli beszédét újraközli: József Farkas—Illés László szerk.: *„Mindenki újakra készül..."* Az 1918/19-es forradalmak irodalma. Szöveggyűjtemény. Akadémiai Kiadó, Bp. 1959—1967. IV. köt. 1093—1094. p. A KMA egész cikkét, melynek Sinkó beszéde is integrális része, újraközli: *Kecskemét és Kiskunság 1918—1919 vörös lobogója alatt* i. m. 144—149. p., valamint u. e. első kiadása is (1959, 63—66. p.).

Sinkó Ervin kéziratos tanácsköztársasági emlékirata, *Az út* szerint az ítéletek

feltételesre váltását ő maga eszközölte ki: „Míg a védőügyvédek beszéltek, addig én a fővádlottak közül párat kivezettem a teremből és bementem velük egy külön kis szobába. Négyszemközt akartam maradni velük. Emberként akartam tőlük magukról mindent megtudni, emberként hozzájuk közel férkőzni. Én hittem benne, hogy a proletárdiktatúra az emberiség érdekében jó, szükséges, elkerülhetetlen, de azt akartam, hogy ők is elhigyjék, érezzék ezt. (...) A beszédek elhangzottak már, mikor a tárgyalóterembe visszatértem. A forradalmi törvényszék visszavonult ítélethozatalra. Majd egy óráig tartott a tanácskozás. Olyannyira magamon kívül voltam, hogy nem emlékszem rá, mit beszéltem a bírákkal. (...) Nem tudom, hogy történt, az eredmény végül az volt, hogy a vádbiztos egyedül maradt ellenzék, és az ítéletet az én előterjesztésemben fogadták el. Az ítéletet megszövegeztem, átadtam az elnöknek, hogy hirdesse ki. Mikor a tárgyalóterembe visszatértünk, engem a sírás fojtogatott."

Ebben az 1920 júliusában befejezett — krisztiánus — emlékiratában Sinkó már világosan látja tévedését: „Az események — ezek közül az emberek közül ma sokan a fehérterror legrettegetettebb képviselői —, a következmények azt bizonyítják, hogy tévedtem." A történelmi/helytörténeti körülmények behatóbb vizsgálata azonban arról tanúskodik, hogy a túl enyhe — feltételes — büntetések kieszközlése közel sem az ifjú városparancsnok pusztán személyes magánkutatásának volt az eredménye. A tárgyalás napjaiban ugyanis Kecskemétre látogatnak Böhm Vilmos hadseregfőparancsnok, Vágó Béla hadtestparancsnok, valamint Rákosi Mátyás és Szamuely Tibor népbiztosok, sőt Szamuely személyesen is részt vesz a tárgyaláson (vö. *Böhm Vilmos és Vágó Béla Kecskeméten. Népbiztosok Kecskeméten.* — KMA május 15.) Az ő befolyásuk elmaradása tehát nehezen elképzelhető. Ugyanakkor, az ellenforradalmi lázadás bírósági rekonstruálásának napjaiban a helyi sajtó már előkészíti a légkört a felmentő/feltételes ítéletek meghozatalához. A KMA ugyanis a tárgyalás kezdetét azzal jelentette be, hogy „A lelketlen könnyelműséggel félrevezetett, gépfegyverek elé állított parasztok (...) majd el fogják mondani, hogy kik voltak azok a zsiványok, akik a békés munkától elszakították őket aljas hazugságaikkal"... (Vö.: *A katonai törvényszék ma kezdte meg...* KMA 1919. május 13.) S a kecskeméti napilap egyik aláírás nélküli vezércikkét is — bár konkrétan nem utal a szentkirályi zendülésre — könnyen lehetett vonatkoztatni a már elkezdődött tárgyalásra: „Az emberiség szíve nemes és szeretetre termett (...) Nem az emberi szív volt itt (ti. a megbuktatott régi rendszerben, B. I.) a gonosz, hanem a *rendszer*, amely mind e bűnök elkövetését lehetővé tette. A magántulajdon habzsoló mániája minden nemes emberi érzést letaposott (...) Ennek a rendszernek (...) lépett torkába a kommunizmus, a megcsalt milliók felszabadító evangéliuma, a rabszolganépek eme testet öltött álma, amely (...) édes testvérként *minden dolgozó embert egyforma szeretettel* keblére ölel." (Az emberi szív. KMA 1919. május 14. A kiemelés a cikkíróé.)

Másrészt e már-már krisztiánus intonáltságú helyi közhangulat-befolyásolás mellett a szentkirályi zendülők csöppet sem naiv, tervszerűen előkészített és 3—4000 (!) főnyi ellenforradalmi lázadásának enyhe elbírálása támogatta — közvetve — a Tanácsköztársaság igazságügyi népbiztossága is. A Tanácsok Országos Gyűlésén ugyanis Berényi Pál kecskeméti küldött tiltakozott amiatt, hogy a zendülés után „az igazságügyi népbiztosság rendeletére nap-nap után telefonértesítések, sürgönyök jöttek hozzánk, hogy illetéktelenül tartóztattunk le túszokat, engedjük őket szabadlábra". (Idézi: *Dokumentumok az 1918/19-es forradalmak Duna—Tisza közi történetéhez*, i. m. 551. p.)

S némi magyarázó/mentő körülményül szolgálhat az ifjú városparancsnok személyes közbelépésének minősítéséhez a zendülők nagy többségének szociális hovatartozása és historiográfiailag is bebizonyosult félrevezetettsége: „A nincstelen napszámosok, béresek és törpebirtokosok részvételéhez az is jelentős mértékben hozzájárult, hogy a nagygazdák bugyellárisukba is belenyúltak, s a fegyvert fogó szegényeket 100—100 korona »előleggel« jutalmazták, továbbá, hogy néhány hordót is csapra ütöttek." (Romsics Ignác: *A Duna—Tisza köze hatalmi-politikai viszonyai 1918/19-ben*, i. m. 102—103. p.)

Mindezek ellenére marad az ifjú Sinkó által is belátott tévedés ténye, amelyet — AZ EMBER A FORRADALOMBAN vonatkozó fejezeteiben kifejtett saját nézeteinket is igazolandó — a történész majd így minősíti: „Noha a legfőbb szervezők elmenekültek, a letartóztatottak között is akadtak irányítók és főkolomposok, például Raád vagy Polyák János gazdagparaszt. Az időközben

Kecskemét város parancsnokává kinevezett Sinkó Ervin befolyása alatt törvényt ülő katonai forradalmi törvényszék május 18-i ítélete különösen az utóbbiakkal szemben volt igen-igen enyhe. (....) Sinkó krisztianizmussal átszőtt naiv pedagógiai optimizmusának két reális vagy ott és akkor reálisnak tűnő dimenziója volt. Mint nemzedéktársainak többsége, egyfelől Sinkó is heteken-hónapokon belülre várta a világforradalom győzelmét, s az 1919. őszi orgoványi tömeggyilkosság, amelynek például a felmentett Raád Árpád is tevékeny résztvevője volt, ebből a perspektívából valóban nem merülhetett fel reális alternatívaként. Másfelől reálisan felmérte (ti. Sinkó, B. I.) a kecskeméti társadalmi-politikai adottságokat, s úgy ítélte meg, hogy a tettekhez mérten szigorú ítéletekkel mintegy aláaknázná az elmúlt hetekben történtek után amúgy sem könnyűnek ígérkező konszolidációt, amely pedig az ő feladata volt." (Romsics Ignác: *A Duna—Tisza köze hatalmi-politikai viszonyai 1918/19-ben*, i. m. 104. p.)

6.

Szerdai pártnap
(Sinkó Ervin népgyűlési beszéde)

Tisztelt Elvtársak! Testvérek!

Mi, március 21-én, amikor csatlakoztunk az orosz forradalomhoz és kimondtuk a proletárdiktatúrát, abban a tudatban tettük ezt, hogy ingyen, olcsón semmit sem kapunk meg azoktól, akik eddig ingyen éltek: a burzsoáziától. A mi számunkra természetes volt, hogy az egész világ burzsoáziája ellenségünkké vált. A magyar proletár bátran, öntudatosan, mindenre elszántan csinálta meg a forradalmat. Az első pillanatokban, valljuk meg őszintén, a félénkség példáját mutatta, de az utolsó percben, amikor már a hurok összeszorult a nyakunkon, amikor azt láttuk, hogy a falánk, undok burzsoá lelegelni akarja csudaszép, alig kizöldült vetésünket, észbe kaptunk, felragyogott bennünk az öntudat, rátettük lábunkat a földre, amitől megdobbant ez a föld és megmozgatta az egész világot és most tovább vívjuk dicső harcunkat. Mi undorodunk a harctól, a vértől, nem akarunk holttesteket látni, bénákat, vakokat, de vagy most ontsunk vért, ha kell, ölünk, pusztítunk kegyetlenül, irgalom nélkül, hogy eljussunk arra a szigetre, amelyet boldogságnak neveznek és ahol béke, nyugalom, testvéri egyetértés uralkodik.[1] Ez a harc az utolsó lesz, akarjuk, hogy utolsó legyen, hogy utódaink ne ismerjék, ne tudják, hogy mi az a háború, a vér, a puska, a szurony, az ágyú.

Nemrégen még mi is, magyar proletárok, orosz testvéreink ellen mentünk, uszítottak, leküldtek bennünket oda a kegyetlen, a könyörtelen, a szívnélküli gaz burzsoák. De ma már öntudatra ébredtünk és nemsokára öntudatra ébrednek a velünk szembenálló testvéreink: a csehek, a románok, a szerbek, akiket hátulról gépfegyverrel, aktív tisztek kutyakorbáccsal kergetnek előre. Mi most a háborút hirdetjük! Világháborút, olyant, ami még nem volt ezen a világon soha. — Erre *uszítunk*, lázítunk, izgatunk minden porcikánkkal, minden csöpp vérünkkel. Háborút a burzsoázia ellen, ez ellen a hidra ellen, és arra esküszünk, hogy addig, amíg a burzsoa mint osztály meg nem semmisül, pihenni nem fogunk.[2]

Mert jegyezzük meg, elvtársak, amíg burzsoa létezik a világon, addig gyilkolás is lesz. Ezt pedig megakadályozzuk. Ördögök leszünk, hogy megszabadítsuk a földet a pokoltól, mert más úr nem lesz, nem lehet ezen a földön, mint a proletár. Nekünk nincs más ellenségünk, csak a burzsoa, az az osztály, amely nem ismer és nem ismert irgalmat, könyörületet soha. Akkor, amikor mi a burzsoázia ellen hirdetünk irtóháborút, harcot hirdetünk a bűn, a nyomor, a háború ellen is. Azok ellen a burzsoák ellen, akik a vágóhídra vittek bennünket, üzenünk irtóháborút.

A mai napunk fölkelt, fölkelt a gyönyörű, izzó, vörös nap és ennek fényében meglátjuk a mi jövőnk, a mi boldogulásunk útját.

Testvérek! Fel a harcra, a boldogság felé! Éljen a proletárdiktatúra! Éljen a Vörös Hadsereg!

Magyar Alföld, 1919. május 23., 1—2. o.

E Sinkó-beszédet közlő cikk négy kecskeméti nagygyűlésről tudósít, melyeken „a vöröskatonák, fegyvert fogott munkások, kiknek ezrei vonultak fel a pártértekezletekre, kitűnő lelkesedéssel foglaltak állást a kormányzótanács és azon elhatározás mellett, hogy a magyarországi proletariátus számára egyetlen az út: végsőkig küzdeni proletártestvéreink felszabadításáért s a proletárdiktatúra védelmezéséért". Sinkó Ervin városparancsnoknak „a Collner téren összegyűlt hatalmas tömegnek tartott, kommunista érzésektől áthatott beszéde" mellett a tudósítás kivonatosan közli Vágó Béla hadtestparancsnok, Rákosi Mátyás népbiztos és Berend Géza beszédét is.

1 Ezzel a morális dialektikával vállalja Sinkó a forradalmi terror etikai konzekvenciáit egész tanácsköztársasági tevékenysége alatt.

2 A burzsoáziának mint *osztálynak* a megsemmisítési programja áthatja Sinkó egész tanácsköztársasági publicisztikáját és politikai tevékenységét; reálpolitikai ingadozásról viszont akkor tesz tanúságot, amikor ennek az osztálynak s a parasztságnak *konkrét* egyedeit kellett likvidálnia a forradalmi hatalomnak — mint például a szentkirályi pörben vállalt fenti szerepe esetében is.

7.

Munkásigazgatás

A proletárállam még nem kommunistaállam, mert a kifejlett kommunisztikus termelésben már feleslegessé válik minden elnyomó hatalom. Minden állam az uralkodó osztály erőszakszervezete. A burzsoázia uralma idején az erőszakszervezet a burzsoázia kezében volt, a proletariátus uralomra kerülése pillanatában a saját elnyomó szerve. A proletárállam, a proletárdiktatúra — ez az elsősorban proletáröntudaton és csak másodsorban a Vörös Hadseregen alapuló erőszakszervezet — a burzsoáziának, mint osztálynak, elnyomására és megszüntetésére szolgáló szerv. A burzsoázia, mint osztály, a maga ideológiáival és hatalmi vágyaival ma is még éppoly realitás, mint volt a diktatúra előtt; a proletariátusnak, mely ma felülről vívja osztályharcát a maga külön létezésének és külön ideológiáinak realitását kell amazéval, mint elnyomó erőt, szembeszegezni.

Borotvaélesen meg kell jelennie mindenütt a határvonalnak: a proletariátus és a burzsoázia között.

A proletárdiktatúra, a proletariátus azonban mindaddig elvontság marad, amíg nem maga a proletariátus egyénenként és külön-külön képviseli a saját uralmát. A felvilágosult abszolutizmus próbálkozása volt az embereket felszabadítani az emberek nélkül. A proletárdiktatúra még nem jelenti a proletariátus felszabadulását, csak megteremti a lehetőségét, hogy kialakuljon egy új osztályöntudat,[1] melynek legfőbb igazolása, hogy végső fokon egyenlő az erkölcsi ember öntudatával.

Ez az öntudat csak akkor alakulhat ki, ha maga a proletariátus végzi a maga uralmának funkcióit. S a munkás-, katona- és földmívesszegénység tanácsa a proletariátus uralmának törvényhozó és végrehajtó szerve. Ennek a testületnek impozánsnak és méltóságosnak kell lennie és minden ténykedéséből kell, hogy az az erő és józanság sugározzék ki, amely az osztálytudatos, de az osztályok felettien, világ megváltására hivatott proletariátus sajátja kell, hogy legyen. *Nem lehet, hogy a személyes indulatok, érdek vagy bosszúvágy a legcsekélyebb szerephez is jusson az intézkedésekben, s még kevésbé tűrhető, hogy a proletárosztály uralmát, a társadalom hatalmi viszonyainak ezt a nagyszerű átcserélődését, lelkiismeretlen egyének és kalandorok a maguk személyes jólétük szolgálatába állítsák.*[2]

A munkástanácsra óriási feladatok várnak.[3] A burzsoáziát, mint osztályt, elnyomni, ránevelni a munkára, szabotázsát letörni, másik oldalon pedig az új társadalmat komolyan és bölcs alapossággal felépíteni. A munkástanácsnak kell nyugalmával és proletár-áldozatkészségével, az élelmezési és minden nehézségek hősies elviselésével példát adni és példájával nevelni a proletariátus öntudatlan tömegeit. A munka uralkodjék ott, ne a nagyszájúság.

Higgadt és okos munka, oda viszont, ahol kell, *céltudatosan alkalmazott erőszak és kíméletlenség.*

A munkástanácsnak, a munkásigazgatásnak tiszta tükörnek kell lenni,[4] amelyre minden proletár büszkén tekinthessen és amelynek méltóságos ereje minden ellenségnek eleve is kedvét vegye a harctól az uralkodó proletariátus ellen.

Magyar Alföld, 1919. június 4., 1. o.

[1] Sinkó ezúttal is akkori tanítójának, Lukács Györgynek korabeli gondolatvitelét követi, azonban ezt saját *gyakorlati* tapasztalatával is árnyalja immár, miszerint a tanácshatalomnak Kecskeméten sem volt kellő támasza a forradalmi osztályöntudatban. E cikk írásának napján — június 3-án, amikor megszűnt a katonai hatalom, újjáalakult a munkástanács és Sinkót városparancsnokból kormányzótanácsi biztossá minősítik át — ezt a gyakorlati hiányérzetét ő így jellemzi a munkástanács ülésén: „Egy ember a saját felelősségére, diktátorként, mindent, mindenkit kielégítően dolgozni nem tud, mert minden egyénnek odaadása, segítsége, személyes részvétele, cselekvése szükséges a sikeres munkához." (Vö.: *Az újjáalakult munkástanács. Sinkó Ervin — kormányzóbiztos.* KMA, 1919. jún. 4.)

[2] E nyomatékosított sinkói program mögött ismét a negatív gyakorlati tapasztalat áll; Sinkó ellenintézkedéseit lásd: KECSKEMÉTI DOKUMENTUMOK 7., 11., 12., 43., 45., 46. és 53. sz.

[3] A kecskeméti munkástanács újbóli aktivizálására s a katonai hatalom felszámolására, illetve a városparancsnoki tisztség kormányzóbiztosira való átminősítésére a Kormányzótanács országos érvényű rendeletével összhangban kerül sor: „A városparancsnoki rendszer egy-egy városban, ha ideig-óráig meg is felelt annak a célnak, hogy az ellenforradalom kitörésének gátat vessen, hosszabb távon azonban erre nem lehetett berendezkedni, hiszen a munkások, parasztok tömegeit zárta ki a hatalom gyakorlásából, s ezzel gyengítette a proletárdiktatúra bázisát, a dolgozó tömegek aktív támogatását, cselekvő részvételét. Ezért a kormányzótanács rendeletet adott ki a városparancsnoki rendszer megszüntetéséről. Kecskeméten közel egy hónap telt el a tanács működésének felfüggesztésétől . . ." (Gera Sándor, i. m. 102. p.) Hasonlóan értelmezi Sinkó átminősítését kormányzóbiztossá a KMA fent idézett, június 4-i sajtótudósítása is: „A Kormányzótanács azon intenciójának megfelelően, hogy a munkásság a maga egészében saját szervével: a Munkástanáccsal gyakorolja a hatalom összes funkcióit, Kecskeméten helyreállott a munkásönigazgatás és a munkásságnak a Tanácsok által képviselt uralma. Ennek következtében Kecskeméten megszűnt a katonai diktatúra és megvan rá minden garancia, hogy a Munkástanács működése a diktatúra rendjét és uralmát, a város nyugalmát továbbra is fenn fogja tartani. A Munkástanács helyreállításával természetszerűen szűnt meg a katonai diktatúra és Sinkó Ervin volt városparancsnok a kormányzótanács megbízottjaként, mint kormányzóbiztos fogja folytatni tevékenységét." — Vö. a KECSKEMÉTI DOKUMENTUMOK 52. sz. adalékával is.

[4] Hasonlóan látta az újjáalakult Munkástanács hivatását a június 3-i tanácsülésen Vágó Béla hadtestparancsnok, belügyi népbiztoshelyettes is, aki a KMA fent idézett tudósítása szerint „nagyszabású beszédében mutatott rá a Munkástanács kötelességeire. Hangsúlyozta a munkástanács előtt álló feladatok nagy és súlyos tömegét és komoly intő szóval figyelmeztette a Tanács tagjait, hogy minden személyeskedéstől és személyi érdekek előretolásától tartózkodjanak, ne az indulat és bosszúvágy, de a megfontolt és alapos munka töltse be a Munkástanács üléseinek napirendjét."

8.

A burzsoázia

A burzsoázia osztályhelyzeténél fogva ellensége a proletariátusnak. A proletariátus elnyomatása a burzsoázia szabadsága. A burzsoázia a kizsákmányolóknak, a mások produktív munkájának eredményéből, ha munkával is, de a társadalomra nézve improduktív munkával tartja fenn életét. Addig tehát, míg a proletariátus munkája a társadalomnak termel, a burzsoá tevékenysége a kizsákmányolás minél intenzívebbé tételére és a kizsákmányolás eredményének a saját javára való felhasználására irányul.

A proletariátus osztályhelyzeténél fogva harcba kerül a burzsoáziával, de ez a harc nem személyek, hanem az ellen a társadalmi, illető'eg termelési rend ellen irányul, amely a szenvedésben egységes emberiséget harcban álló osztályokra bontja.

A társadalmi rend, a termelési formák szabják meg az osztályok kialakulását, az emberek gazdasági különválását.

Ez a tiszta és egyetlenül helyes szocialista megismerés kell, hogy irányítsa ma a proletariátust, mikor felülről vívja osztályharcát a burzsoáziával.[1] Az osztályharc a jelenlegi helyzetben csak közvetve harc a burzsoázia ellen, a proletariátus harca, felülről vívott osztályharca a tár-

sadalmi rend, a magántulajdonon alapuló termelési mód ellen irányul. Ennek az osztályharcnak útja természetesen kikerülhetetlenül beleütközik minduntalan a burzsoáziába, és természetes, hogy a proletariátus ilyen esetekben nem ismerhet kíméletet vagy szentimentalizmust; az eszme, az idea kell, hogy győzzön, az egységes emberiségnek kell kialakulnia, és a proletariátusra hárult a feladat, hogy ezt a célt megvívja, a harcot a harctalanságért megharcolja.

A munka, az út megtisztításának, a cél eléréséhez való munkának elvégzése nem szép és nem lelkesítő. Mert minden vérontás és minden erőszak visszataszító. De épp ebben van a nagyszerűsége a harcnak, a proletariátus harcának, hogy önmaga, kényelme és hajlama és aktuális erkölcsi irtózata ellenére, önmaga legyőzésével vívja végig. A harc, ez a harc se, mint semmi harc se, nem szép és nem lelkesítő. A proletáröntudat a szolidáris ember öntudata és a cél történelmen felüli és páratlan fensége és erkölcsi nagyszerűsége az, ami hevít és erőt ad és igazolást a harcra.

Minden út rossz és irtózatos, ha még oly nagy célért törnek is rajta. De a rosszat és irtózatosat viselni és tenni, a rossz és irtózatos öntudatával — ez a hősiesség,[2] és ez az, ami példátlanná teheti a proletariátus mostani történelmi szereplését.

Magyar Alföld, 1919. június 7., 1. o.

[1] A felülről vívott osztályharcnak, illetve a proletár osztályharc *osztály*jellege és távlati *nembeli* céljai dialektikájának túl korai — már a Tanácsköztársaság első heteiben is megnyilvánult — és túl erőteljes hangsúlyozása Sinkó kecskeméti reálpolitikájának is egyik utópisztikus ellenpontja volt. (Vö.: EMBER A FORRADALOMBAN, Az utópia igézetében c. fejezet.)

[2] E tétel voltaképp a bűnvállaló forradalmári etika Lukács György-i értelmezésének sinkói parafrázisa.

9.

Proletár-egység

Még nem tudni, hogy mi lesz a Magyar Tanácsköztársaság proletariátusának határozata.[1] Egy azonban bizonyos: a magyarországi és minden országi proletariátus, osztályhelyzeténél fogva, akár tudatában volt, akár nem, a kommunista harcmodor és program alapján állott.

Március 21-én bizonyosodott be, hogy a magyarországi proletariátus igenis akarja a diktatúrát, mert ha nem akarta volna, nem helyezkedett volna egységesen a diktatúra álláspontjára csak azért, mert a szociáldemokrata és kommunista pártba tömörült proletariátus vezérei a diktatúra akaratában és megvalósításában találkoztak. Mi, akik a régi kommunista pártnak tagjai voltunk, mindig visszautasítottuk a vádakat, melyek a proletár-egység megbontásáért pörölyöztek bennünket — mi tudtuk, vallottuk, hirdettük, hogy a proletariátus szükségképpen forra-

dalmi, s mert forradalmi, szükségképpen követeli a diktatúrát. A mi igazunk győzött, de ebből csak egy a következtetés: a forradalmi akaratot most se ne akarja a volt kommunista párt a maga számára lefoglalni, ne legyen bizalmatlan és visszautasító azokkal az elvtársakkal, akik regebben még nem látták oly kikerülhetetlen szükségességnek a diktatúrát. Végleg el kell oszlatnia azt a badarságot, hogy a proletariátus két pártból áll. Ennek legjobb és legbiztosabb módja a programnak megfelelően, a III. Internacionálé óhaja szerint, lendületes demonstrációként: a Kommunisták Magyarországi Pártja nevet felvenni.[2]

Ez nem csak forma-kérdés. Mert a forma sohasem csak forma. A forma, a külső keret van legalább akkora hatással a belsőre, mint a tartalom a külsőre. A proletárközösségből, a világmegváltó akaratból nacionalista posványban bukdácsoló II. Internacionálé[3] és a magyarországi proletariátus között minden hidat fel kell égetni. Ők csak kenyérmorzsákat akarnak, s azt is csak a maguk külön országai proletariátusának; az ő nemzetköziségük nemzeti érdekek határánál megáll; az ő forradalmi akaratuk egy munkabértöbblet és egy falattal több lakás; az ő politikájuk egy tál lencséért — holmi szociális intézkedésért — eladni az első szülöttségi jogot a forradalomra, a szabadulásra, az életre. A III. Internacionálé félrelökte a tál lencsét, a III. Internacionálé nem ismer nemzeteket, fajokat, csak proletariátust, dolgozókat, a III. Internacionálé nem a pillanatnyi jobb életért küzd, de vállalja a bűnt, a szenvedést, a halált, mindent és még többet a felszabaduló proletariátus által felszabaduló emberért, hogy a földön se burzsoá, se proletár ne legyen úr, hogy senki ne uralkodjék, senki ne parancsoljon, csak az emberek, a gazdaságilag egyenlő emberek egymáshoz való szívbeli összetartozásérzése.

A diktatúrának, a III. Internacionálé programjának két része van: elvenni a burzsoáziától a kizsákmányolás eszközét — a gyárat, földet, házat —, hogy ezeket valamennyi dolgozó ember szolgálatába állítsa az egyes ember haszon-szempontja helyett. Ha ez megtörtént, jön a program második része. A burzsoázia ideológiáit, amelyek, minthogy a burzsoázia volt az uralkodó osztály, nem határolódtak el a burzsoáziára, hanem a proletariátust is megfertőzték, kiirtani és helyébe tenni a krisztusi, a kölcsönös segítésre való készség ideológiáját.[4]

A burzsoázia elnyomatásának célja tehát nem azoknak a személyeknek elnyomása, akik a burzsoázia uralkodó osztályát alkották,[5] hanem azoknak az ideológiáknak és hajlamoknak letörése, amelyek a burzsoázia uralmából szükségszerűen kifejlődtek. Ennek elérésére milyen módszer a legjobb: ez az, ami a párt elnevezésén kívül a másik problémája a kongresszusnak. Itt csak egy lehet az irányító szempont: minél hamarabb, minél gyorsabban feleslegessé tenni a diktatúrát, vagyis minél előbb megszüntetni az osztályokat, egységesíteni az embereket a testvériségben.[6] Bizonyos, hogy ezt addig keresztülvinni nem lehet, míg a proletárforradalom nem válik nemzetközivé s csak egyes országokra határolódik. De máris meg kell kezdeni a hozzávezető út megmunkálását,

kiépítését. Ennél a pontnál kell aztán homlokegyenest a Kunfiéval ellenkező álláspontot elfoglalni. Mert a burzsoázia megnyerésének, helyesebben az osztálykülönbségek eltüntetésének legnagyobb akadálya volna, ha bármilyen formában is meghagynánk a munkanélküli jövedelem lehetőségét. Igenis, minden tőkétől meg kell fosztani a burzsoáziát, meg kell teremteni minden kímélet nélkül az emberek közötti gazdasági egyenlőséget, de itt abban, amit azután kifejt Kunfi, és amiben vele Rudas és természetes Kun elvtárs is egyetért, abban sem szabad kíméletesnek vagy elnézőnek lenni. Le kell törni, ki kell irtani a sportszerűen vérengzőket, a bosszú éretlen politikáját hangoztatókat, akiknek minden ténykedése argumentummá válhat az ellenforradalom kezében.

A minden gazdasági hatalomtól, sőt előnytől is megfosztott burzsoáziával szemben a meggyőzés politikáját kell folytatni.[7] És itt könnyű és kínálkozó pont az, hogy az elmúlt termelési rend, ha a burzsoáziának előnyt és kizsákmányolási lehetőséget is biztosított a proletariátussal szemben, osztálykülönbségtől függetlenül bizonytalanná tette a benne élő emberek életét. Mert ahogy egy árufelhalmozás munkások százezreit tette munkanélkülivé, éppenúgy a termelési anarchia állandóan fenyegette a kereskedő, bankár és gyáros anyagi létbiztosságát. Ez az osztályválaszfalaknál erősebb egysége, közössége az elmúlt társadalomban élőknek megfelelő megvilágításban kiindulása lehet az emberek osztályok feletti egységesülésének. Ezt megragadva meg lehet bénítani az ágálókat, és el lehet hitetni, és meg lehet mutatni napnál világosabban, ragyogóbban, hogy a forradalmi proletariátus ajkán a harc a burzsoázia ellen ugyanazt jelenti, amit kétezer év előtt mondott egy csendes és nagyon szomorú ember, a legigazabb ember: Békesség a jóakaratú embereknek a földön.

Magyar Alföld, 1919. június 15., 1. o.

[1] Sinkónak e cikke a Tanácsok Országos Gyűlése érdemi munkájának megkezdése, vagyis 1919. június 16-a *előtt*, s a pártkongresszus *alatt* íródott; innen a várakozó álláspont.

[2] Sinkó itt egyértelműen a június 12—13-án megtartott pártkongresszuson Kun Béla által beterjesztett (s a Komintern előzetes üzenetével is összhangban levő), de végül is *elvetett* párt-elnevezést szorgalmazza, noha e cikk megjelenése, azaz június 15. előtt két nappal a kongresszus már elfogadta a kompromisszumos elnevezést: Szocialista-Kommunista Munkások Magyarországi Pártja... Ily módon Sinkó ezúttal is — és ismét nyilvánosan — voltaképp az SZDP-vel kötött kompromisszum *ellen*, s a következetesebb kommunista irányvétel *mellett* demonstrált, akárcsak annak idején, a két párt egyesülése után... (Vö.: EMBER A FORRADALOMBAN, 60—61. p.)

[3] Sinkó vonatkozó álláspontja beható megfogalmazást a Tanácsköztársaság kikiáltása előtt írt, *A szociáldemokrácia kritikája* c. tanulmányában nyert (*Internationale*, 1919/1—2. sz.)

[4] Sinkó itt voltaképpen saját *Tervezetét* parafrazálja, melyet Lukács György népbiztoshelyettes megbízásából készített, a Közoktatási Népbiztosság felnőttek oktatására hivatott ún. Munkástovábbképzője világszemléleti osztályának programjaként: „A forradalom előtt jogosan követeltük minden intellektuális megnyilvánulásnak a forradalom szolgálatába való állítását. Ma is forradalomban vagyunk ugyan, a nemzetközi forradalom előtt, és tart az osztályharc Magyarországon is, ha felülről is vívja a proletariátus, de már elő kell készíteni az anyagot a gyű-

lölet frazeológiák helyett az objektív társadalomszemlélet és dematerializált gondolkodásra. A proletárdiktatúrának vannak olyan következményei és szimultán jelenségei, melyek ennek az átmenetül szükséges állapotnak a konzerválódásával fenyegetnek. A proletárforradalom felkavarta a tömegek legalacsonyabb és legantikulturálisabb indulatait is, és a proletárforradalmat megvédeni csak egy militarisztikus erőszakkal lehet. Már most: a munkástovábbképző ezen világszemléleti osztályának célját és legfőbb feladatát éppen abban látom, hogy lélekben előkészítse a munkásságot arra az időre, mikor a kommunista társadalom az emberi osztálymentes szolidaritás kultúráját éli és élvezi. A burzsoázia elleni gyűlöletet, túl a személyi indulatokon, társadalmilag tudatossá tenni, a gyűlöletet a történelmi materializmus higgadt és tárgyias determináció elméletének kell felváltani, és meg kell csinálni az utat a dialektikus fordulathoz. A burzsoázia iránti gyűlöletben egységesült proletariátusnak szolidaritásába át kell vezetni az egymásközti krisztusi koncepciójú testvériséget." — A kéziratos *Tervezet* közlését vö.: *„Mindenki ú;akra készül..."*, i. m. IV. köt. 748—749. p.

[5] Sinkó egész tanácsköztársasági publicisztikájában ellentétként van jelen a burzsoáziának *mint osztálynak* gazdasági stb. elnyomása, és a burzsoáknak mint *egyedi* osztályelemeknek represszív kezelése és szükség esetén való likvidálása.. Részben ennek az ellentétnek a feloldhatatlanságából is eredt reálpolitikusi tevékenységének utópisztikus árnyalódása (vö. a *Szerdai pártnap* 2. sz. jegyzetével.)

[6] A távlati cél máris-aktuális voltának hite — a cikk következő mondatának/ tételének realisztikus szemléleti árnyalása ellenére is — Sinkó 1919-es messianisztikus utópizmusának egyik jellegzetes megnyilvánulása. (Vö.: EMBER A FORRADALOMBAN, Az utópia igézetében c. fejezet.)

[7] Hogy a radikálisan véghezvitt gazdasági kisajátítás *után* a burzsoáziával szemben a meggyőzés politikáját kell folytatni, azt Sinkónak a burzsoá (s minden más) emberi *egyed* hatalmi likvidálásával szembeni etikus averziója, különösen pedig az itt említett „sportszerű vérengzés" elemi elutasítása mellett az a *reálpolitikusi* tapasztalás is igazolta, hogy az alföldi parasztársadalom osztályrétegeződése folytán a birtokos — különösen a kis- és középparaszti — rétegek megnyerése együttal a forradalmi hatalom fennmaradásának, illetve az ellenforradalmi zendülések megelőzésének az előfeltétele is.

10.

Az út

A proletárforradalom mai stádiumában a forradalmiságot fokozni, minél intenzívebbé, tudatosabbá tenni: ez a proletariátus feladata. De mi ez a forradalmiság? Minden forradalomnak három korszaka van.

Az egyik az előkészítés: ennek megfelelőjeként a felszabadulásra törekvő osztály lelkében a gyűlölet, harag, rombolás, bosszú érzése. A tömegeket nem tudja tudomány, hanem csak indulat forradalmasítani. És ezért van, hogy az előkészítő korszak mindig személyi és alacsony indulatokat vet felszínre.

A második fázis: a diadalmas forradalom korszaka, az a korszak, amikor a volt uralkodó osztály válik az elnyomott osztállyá, és a volt elnyomott osztály veszi át az egész erőszakszervezetet, az állam egész rettenetes erőszakszervezetét. A forradalom e második korszakában még fel-fellépnek, hangot követelnek ugyan ama lelki motívumok, amelyek felkeltése szükségszerű volt a forradalmasításhoz, sőt a diadalmas forradalom minden harcért, vérért, amit a diadalért való harcig adni kellett, megtorlást akar. Ez azonban nem céltudatos tényező a forradalmakban, ez csupán a felszabadult, de azelőtt elnyomott osztály lelki nívójának

spontán következménye. A történelem hideg perspektívájából oktalanság ez, mert minden forradalom célja a forradalom megszüntetése, minthogy minden létesülő célja, útja a saját létének megszüntetése.

Ennél a második fázisnál — amely a magyarországi proletárforradalom jelenlegi állapota is — óriási nevelőmunkára van szükség.[1] Egész nyíltan meg kell mondani, hogy ma már a változott körülményeknek megfelelően nevetséges némely olyan hang, amely a forradalom előtt szükséges és ható erejű volt. Félreérthetetlenül meg kell mondani, hogy a mi győzelmünk célja nem az elnyomatás, hanem a minden vonalon való felszabadulás lehetőségének megteremtése. Azonban ugyancsak meg kell mondani és *mindenkinek* félreérthetetlenül, hogy a proletárforradalom győzelmessé csak akkor válhat, ha mindenütt győzött már a proletariátus. A magyarországi proletárforradalom tehát még nem ért el egészen ehhez a bizonyos második fokhoz,[2] a győzelemhez, de máris megvan a lehetősége és a későbbi szent és a forradalmat egyedül igazolni képes célokért máris fel kell váltani a szenvedélyt a tudatos bűnvállalással, a bosszúérzést a világmegváltó akarattal.[3] Csak a belátás, a mindent átölelő szeretet állandóbb és tartósabb érzése tud fanatizálni áldozatkészségre, szenvedésre, kínbírásra, harcra. E tulajdonságok nélkül a proletariátus nem fogja tudni e szörnyű nagy harcát a lélekért végigharcolni a forradalom végső fokáig, a forradalmakból való szabadulásig, e tulajdonságok nélkül saját forradalmának, saját forradalmi céljának válik hóhérává.

E harmadik fok a kiegyenlítődés és egységesülés, a gazdaságiaktól megszabadult és gazdaságiaknak fölébe emelkedett ember. Ez a korszak már nem forradalomban keresi a szabadulást, mert megszabadult már a forradalmak szükségességétől; megszabadult, mert megszűntek az osztályok.

Az ember már nem a külső, gazdasági körülmények megváltozásában keresi élete üdvösségét, az ember a forradalom e fokán már forradalomellenes. Minden erő és minden akarat befelé, önmaga, a lélek felé fordul és így jut el az igazi megváltáshoz. Az egyforma adag kenyér, bármilyen nagy adag is, önmagában nem ér semmit, ha már megvan. Akkor kezdődik csak az igazi, az egyetlen szép és tiszta emberi szomjúság: az igazi megváltás, a lélek felszabadulásának, megtisztulásának szomjúhozása.[4]

Magyar Alföld, 1919. június 18., 1. o.

[1] E tétel nyilvánvaló visszatérés a Munkástovábbképző idézett tervezetének sinkói intencióihoz.

[2] A forradalmak itt véghezvitt korszakolása elvben helyes ugyan, de — a még nem *egészen* megváltozott magyarországi hatalmi viszonyok tudata ellenére is — nyilvánvaló utópizmussal is terhelt: a még-nem-aktuálist csaknem máris-aktuálisnak tételezi...

[3] A bűnvállaló forradalmári etika világforradalmi messianizmussal történő — túl korai! — szorgalmazása...

[4] Csaknem fél évszázad múltán, 1965-ben majd ugyanez a gondolat bukkan

fel az idős Sinkó egyik nyilvános előadásában: „Bármily tökéletesen is sikerül egy távoli vagy közelebbi jövőben a minden gazdasági kérdést megoldó szocializmus megvalósítása, a tragikus konfliktusok tovább is kísérni fogják az ember életét. Bármily paradoxonnak is látszik, mindaz az iszonyat, ami világszerte az embernek a maga gazdasági és politikai felszabadulásáért való harcát kíséri, ennek az áldozatos és rettenetes küzdelemnek győzelmes befejezése épp azt fogja lehetővé tenni, hogy az ember felszabadulva a megnyomorító gondoktól és kényszerektől, ráébredjen a maga individuális fájdalmaira és dilemmáira egy, az eddiginél magasabb szinten. Ha majd már megszűnt a harc szüksége a kenyérért, és ha már az ember nem lesz áru az áruk között, hanem a dolgok urává válik, akkor fog elkezdődni a problémáknak, ellentmondásoknak — és fájdalmaknak előtérbe kerülése, melyek hozzátartoznak az ember intellektuális és érzelmi életének gazdagságához." *(Szocializmus, kultúra és etika. — Új Symposion,* 1965/4. sz.)

Rezime

Publicista i besednik mađarske Komune

Povodom stogodišnjice rođenja Bele Kuna (1886—1939), osnivača KPM i vođe mađarske proleterske revolucije, autor ove prezentacije građe obelodanjuje članke i govore mladoga Ervina Šinka (1898—1967), istaknutog učesnika mađarske Komune i bliskog saradnika Bele Kuna koji su svojevremeno objavljivali u dnevnom listu *Magyar Alföld* u Kečkemetu, mestu u kojem je mladi Šinko za vreme Komune bio vojni zapovednik grada. Na taj način autor dopunjuje svoju prethodnu prezentaciju arhivske građe, vezane takođe za revolucionarnu delatnost mladoga Šinka u Kečkemetu (Up.: *Sinkó Ervin városparancsnok és kormányzótanácsi biztos kecskeméti dokumentumaiból.* In: *Hungarológiai Közlemények,* Novi Sad, 1983/55.

Resummee

Publizist und Redner der Ungarischen Kommüne

Angesicht des Jahrhunderts vom Geburt von Kun Bela (1886—1939) des Gründers der Ungarischen Kommunistischen Partei und Führers der Ungarischen Proletärischen Revolution, der Verfasser dieser Darstellung führt die Artikel und Reden des jungen Ervin Sinko, vor (1898—1967), des hervorragenden Teilnehmers der ungarischen Kommüne und engen Mitarbeiters von Kun Bela, die in der Kecskemeter Tageszeitung *„Magyar Alföld"* erschienen sind, wo der junge Sinko während der Kommüne der militärische Kommandant war. Auf diese Weise ergänzt der Verfasser seine vorherige Darstellung des Archivmaterials, das sich ebenso mit der revolutionären Tätigkeit des jungen Sinko in Kecskemet beschäftigt (z. B. aus dem *Kecskemeter Dokumenten des Stadtkommandantes und Regierungsratskommessars* in *Hungarológiai Közlemények)* Novi Sad 1983/55.